

Jarný odchyt vtákov v Národnej prírodnej rezervácii Parížske močiare (JZ Slovensko)

Spring mist-netting of birds in Parížske močiare National Nature Reserve (SW Slovakia)

Alfréd TRNKA¹, Ivan LITERÁK², Oldřich SYCHRA² & Petr PODZEMNÝ²

¹Katedra biológie, Pedagogická fakulta TU, Priemyselná 4, 918 43 Trnava, Slovensko; atrnka@truni.sk

²Ústav biológie a chorob volne žijících zvířat, Fakulta veterinární hygieny a ekologie VFU, Palackého 1–3, 612 42 Brno, Česko

The Parížske Močiare National Nature Reserve represents one of the most important ornithological marsh sites in Slovakia. In spite of this, we have only poor knowledge concerning spring migration of birds. Here, we present the results of first standardized mist-netting of birds realized in this locality in the spring of 2008. During three weeks (April 12 – May 3), 774 individuals were caught, representing 27 bird species. Sedge Warbler, Eurasian Reed Warbler, and less Great Reed Warbler, Savi's Warbler and Bearded Tit were the most abundant species. Six mist-netted individuals of Aquatic Warbler (6 records) are the first documented occurrence of this species in the last ten years in Slovakia.

Úvod

NPR Parížske močiare patria k najvýznamnejším mokrad'ovým lokalitám na Slovensku. Významné sú najmä z hľadiska hniezdenia a migrácie močiarnych druhov spevavcov, ktoré tu dosahujú jednu z najväčších koncentrácií v strednej Európe (Rybanič et al. 2004). Z tohto dôvodu sa avifaune uvedeného územia venuje dostatočná pozornosť zo strany odborníkov ale hlavne krúžkovateľov. Odchyt a krúžkovanie vtákov prebieha v tejto lokalite intenzívne už od r. 1982, pričom doteraz sa v NPR Parížske močiare okružkovalo viac ako 25000 jedincov (Trnka et al. 2003, J. Medved' in litt.). Väčšina odchytov sa tu realizuje v pohnezdnom období v rámci individuálnych alebo organizovaných akcií, napr. medzinárodných ornitologických táborov (Hošek & Szinai 2004). Z jarnej migrácie vtákov máme však okrem príletových dát málo údajov. Dôvodom sú najmä stále pretrvávajúce

nepriaznivé poveternostné podmienky a výrazne menší počet vtákov v tomto období.

Cieľom tohto príspevku je prezentovať údaje získané z odchytu vtákov v jarnom období 2008 a tým doplniť a rozšíriť naše poznatky o vtáctve NPR Parížske močiare z hľadiska daného sezónneho aspektu.

Materiál a metodika

Odchyt vtákov sme realizovali v rámci parazitologicko-virologického výskumu močiarnych druhov vtákov v dňoch 12. 4. – 3. 5. 2008 (22 dní) v južnej časti močariska. Podrobný opis lokality je uvedený v práci Trnka et al. (2003). Vtáky sme odchyťovali na línii tvorenej 170 m sieť umiestnenej v aquatických i terestrických trstinách. Sieť sa exponovali každý deň od 17:00 večer do 11:00 ráno SELČ. Každého odchyteného vtáka (s výnimkou škorcov, lastovičiek a vrabcov poľných, ktoré neboli predme-

tom nášho výskumu) sme determinovali podľa druhu prípadne pohlavia, okružkovali a vypustili na terénnej stanici vzdialenej od miesta odchyty cca 600 m. Z celkového hodnotenia sme vylúčili viacnásobné spätné odchyty.

Výsledky a diskusia

Odchytili sme celkovo 774 ad. ex. 27 druhov vtákov (tab. 1), z čoho 77 (9,9%) bolo retrapov krúžkovaných v tejto lokalite v minulých rokoch a ďalších 10 jedincov malo zahraničné krúžky: osem z Maďarska (*Acrocephalus scirpaceus* 2, *Acrocephalus schoenobaenus* 2, *Acrocephalus arundinaceus*, *Panurus biarmicus*, *Hirundo rustica* a *Riparia riparia*), 1 zo Srbska (*A. schoenobaenus*) a 1 zo Švédska (*A. arundinaceus*). Najpočetnejšími druhmi odchytenými v jarnom období boli *A. schoenobaenus* a *A. scirpaceus*, ktoré tu dosahovali súčasne i najvyššiu frekvenciu výskytu. Pomerne častými i keď menej početnými druhmi boli aj *A. arundinaceus*, *Locustella luscinioides* a *Panurus biarmicus*,

Obr. 1. Trsteniarik vodný (*Acrocephalus paludicola*) odchytený v NPR Parížske močiare 24. 4. 2008 (Foto: Vlasta Pěnkavová).

Fig. 1. Aquatic Warbler (*Acrocephalus paludicola*) mist-netted at Parížske Močiare NNR on April 24, 2008 (Photo by Vlasta Pěnkavová).

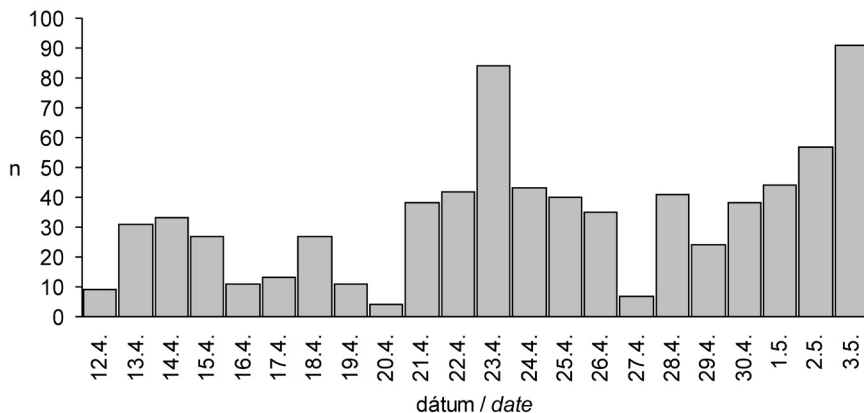
Tab. 1. Počty odchytených vtákov v NPR Parížske močiare v jarnom období (A = abundancia, D = dominancia v %, F = frekvencia v %).

Table 1. Numbers of birds mist-netted in Parížske močiare NNR in spring (A = abundance, D = dominance in %, F = frequency in %).

Druh / Species	A	D	F
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	294	38,0	95,5
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	241	31,1	100,0
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	58	7,5	63,6
<i>Locustella luscinioides</i>	49	6,3	77,3
<i>Panurus biarmicus</i>	44	5,7	63,6
<i>Hirundo rustica</i>	18	2,3	27,3
<i>Emberiza schoeniclus</i>	14	1,8	40,9
<i>Carduelis chloris</i>	13	1,7	31,8
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	11	1,4	27,3
<i>Acrocephalus paludicola</i>	6	0,8	22,7
<i>Carduelis cannabina</i>	4	0,5	13,6
<i>Parus caeruleus</i>	3	0,4	9,1
<i>Sturnus vulgaris</i>	2	0,3	9,1
<i>Motacilla alba</i>	2	0,3	9,1
<i>Riparia riparia</i>	2	0,3	9,1
<i>Sylvia curruca</i>	2	0,3	9,1
<i>Erithacus rubecula</i>	1	0,1	4,5
<i>Falco subbuteo</i>	1	0,1	4,5
<i>Luscinia svecica cyanecula</i>	1	0,1	4,5
<i>Motacilla flava</i>	1	0,1	4,5
<i>Parus major</i>	1	0,1	4,5
<i>Saxicola rubetra</i>	1	0,1	4,5
<i>Saxicola torquata</i>	1	0,1	4,5
<i>Sylvia atricapilla</i>	1	0,1	4,5
<i>Sylvia communis</i>	1	0,1	4,5
<i>Troglodytes troglodytes</i>	1	0,1	4,5
<i>Turdus philomelos</i>	1	0,1	4,5
Spolu / Total	774	100,0	

čo v podstate korešponduje i so zastúpením týchto druhov v odchytoch v hniezdnom a po-hniezdnom období (Trnka et al. 2003, Trnka & Hrdlovič 2007). V porovnaní s nimi sme však v apríli zaznamenali pomerne nízky počet a frekvenciu výskytu *Emberiza schoeniclus* ako i úplnú absenciu *Remiz pendulinus*. Mohlo to súvisieť hlavne s hniezdnou aktivitou a preferenciou iných biotopov uvedených druhov v tomto období.

Naopak, za najväčšie prevkapanie možno pokladať odchyt až 6 ex. *Acrocephalus paludicola* v dňoch 18., 24., 25. (2 ex.), 26. a 30. 4. 2008 (obr. 1). Tieto nálezy sú súčasne jediné známe doklady výskytu uvedeného druhu na Parížskych močiarech od r. 1988 (Trnka et al. 2003) a na Slovensku po r. 1997 (Danko & Čapek 2002). Rozloženie odchyty ako i počet odchytených jedincov pritom naznačuje, že druh pravdepodobne migruje daným územím na jar pravidelne, ale z dôvodov absencie jarných odchyty unikál pozornosti. Vyjasnenie tejto otázky môžu však dať až ďalšie výskumy v nasledujúcich rokoch.

Obr. 2. Dynamika odchyty vtákov v NPR Parížske močiare v jarnom období r. 2008.
 Fig. 2. Dynamics of birds caught in Parížske Močiare NNR in the spring of 2008.

Sexuálnu štruktúru vtákov väčšiny odchytených druhov nebolo možné v tomto období ešte presne vyhodnotiť. Spoľahlivé údaje sme získali len u fúzatky trstovej, u ktorej sme odchytili 26 samcov a 18 samíc, a strnádky trstovej (7 samcov a 7 samíc).

Z hľadiska dynamiky výskytu vtáky v našich odchytoch dosahovali najvyššiu početnosť okolo 14. 4., 23. 4. a 3. 5. 2008 (obr. 2), čo pravdepodobne súvisí jednak s poveternostnými podmienkami (zmena alebo prechod frontu) a jednak s dynamikou migrácie najpočetnejších druhov, ktorých početnosť výrazne korešpondovala s uvedenými vrcholmi a preto priebeh ich migrácie osobitne nevyhodnocujeme.

Pod'akovanie

Pod'akovať chceme všetkým, ktorí nám priamo v teréne alebo iným spôsobom pomohli počas realizácie odchytovej. Osobitná vďaka patrí M. a J. Medved'ovcom za podporu a zameraný prístup k ochrane Parížskych močiarov. Výskum čiastočne podporila grantová agentúra VEGA 1/3257/06

a 1/0207/08 a projekt MŠMT ČR 6215712402.

Literatúra

- DANKO Š. & ČAPEK M. 2002: Trsteniarik vodný (*Acrocephalus paludicola*). — Pp.: 497–498. In: Danko Š., Darolová A. & Krištín A. (eds): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava.
- HOŠEK V. & SZINAI P. 2004: Bird ringing activities at Gbelce. — Pp.: 26–27. In: Kropil R. (ed.): Aplikovaná ornitológia 2004. Technická univerzita, Zvolen.
- RYBANIČ R., ŠUTIÁKOVÁ T. & BENKO Š. 2004: Významné vtáčie územia na Slovensku. Územia významné z pohľadu Európskej únie. — Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku, Bratislava.
- TRNKA A. & HRDLOVIČ F. 2007: CES program v NPR Parížske močiare – výsledky po prvom roku. — Pp.: 29–30. In: Kropil R. & Lešo P. (eds.): Aplikovaná ornitológia 2007. Technická univerzita, Zvolen.
- TRNKA A., ČAPEK M. & KLOUBEK B. 2003: Vtáky národnej prírodnej rezervácie Parížske močiare. — VEDA, Bratislava.

Došlo: 26. 7. 2008

Prijaté: 5. 10. 2008